

โครงการออกแบบ Art toys จากหนุมานในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ไทย Art Toy Design Inspired by Hanuman from the Thai Literary Epic Ramakien

ธนารักษ์ รอดช้างเผือก

Thanaruk Rodchangphuek

สาขาวิชาการออกแบบแฟชั่นและสินค้าไลฟ์สไตล์ (การออกแบบสินค้าไลฟ์สไตล์) คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Department of Fashion and Lifestyle Product Design (Lifestyle Product Design), Faculty of Fine and Applied Arts,
Suan Sunandha Rajabhat University.

(Received : Mar 9, 2026 Revised : Jun 30, 2026 Accepted : Jun 30, 2026)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์และลักษณะเด่นของตัวละครหนุมานจากวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ไทยและนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ Art Toy โดยการสืบค้นข้อมูลและศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงการลงพื้นที่ศึกษาลักษณะตัวละครหนุมานจากจิตรกรรมฝาผนังวัดพระแก้ว หนุมาน มีองค์ประกอบทางทัศนศิลป์ที่โดดเด่น ทั้งด้านสี รูปทรง ลวดลายและเครื่องแต่งกาย ซึ่งสะท้อนเอกลักษณ์ศิลปะไทยและสามารถต่อยอดสู่การออกแบบ Art Toy จากผลการวิเคราะห์เอกลักษณ์ที่ได้นำสู่กระบวนการออกแบบด้วยการผสมผสานองค์ประกอบของศิลปะไทยเข้ากับรูปแบบ Art Toy สมัยใหม่ ได้ผลงานการออกแบบที่ตอบสนองต่อความต้องการสามารถเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ และสะท้อนคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยได้อย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังเป็นการต่อยอดวรรณคดีไทยให้เชื่อมโยงกับสังคมร่วมสมัย ผ่านรูปแบบงานออกแบบที่สอดคล้องกับความนิยมในปัจจุบัน อีกทั้งยังสามารถสร้างคุณค่าทางศิลปะและมูลค่าเชิงสร้างสรรค์ในด้านของงานออกแบบและของสะสมได้อีกด้วย

คำสำคัญ : อาร์ตทอย, หนุมาน, รามเกียรติ์, วรรณกรรมไทย

ABSTRACT

This research is qualitative research. The objective of this study is to examine the identity and distinctive characteristics of Hanuman from the Thai literary epic Ramakien and apply them to Art Toy design. The research was conducted through data collection and studies from documents, textbooks, and related research, including field studies of Hanuman characters from the mural paintings at the Temple of the Emerald Buddha (Wat Phra Kaew). The study found that Hanuman possesses distinctive visual art elements in terms of color, form, patterns, and costume, which reflect the identity of Thai art and can be further developed into Art Toy design appropriately. From the analysis of these identities, the results led to a design process through the integration of Thai artistic elements with contemporary Art Toy styles, resulting in design works that respond to the interests of the younger generation and creatively reflect the value of Thai culture. In addition, this research extends Thai literature to connect with contemporary society through design forms that correspond with current trends. Furthermore, it can also create artistic value and creative value in the fields of design and collectible products.

Keywords: Art Toy, Hanuman, Ramakien, Thai Literature

บทนำ

รามเกียรติ์เป็นวรรณคดีสำคัญที่มีอิทธิพลต่อสังคมและวัฒนธรรมไทยมาอย่างยาวนาน โดยได้รับอิทธิพลมาจากมหากาพย์ รามายณะของอินเดีย ก่อนจะถูกดัดแปลงให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยจนกลายเป็นวรรณคดีที่สะท้อนเอกลักษณ์ทาง ศิลปวัฒนธรรมของชาติ (กรมประชาสัมพันธ์, 2569) หนึ่งในตัวละครที่โดดเด่นและได้รับความนิยมมากที่สุดคือ “หนุมาน” พญา วานรผู้มีความกล้าหาญ ซื่อสัตย์ และเปี่ยมไปด้วยพลังอำนาจ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการช่วยพระรามต่อสู้กับฝ่ายอธรรม (ศุภน ามานุชวิทยาสิริจร, 2564) บุคลิกของหนุมานไม่เพียงสะท้อนถึงความเข้มแข็งและความเสียสละ แต่ยังแสดงถึงไหวพริบ ความ คล่องแคล่ว และความเป็นผู้นำ ทำให้หนุมานกลายเป็นตัวละครที่อยู่ในความทรงจำของผู้คนทุกยุคสมัย (สำนักงานราชบัณฑิตย สภา) ด้วยความโดดเด่นทั้งในด้านรูปลักษณ์และความหมายเชิงสัญลักษณ์ หนุมานจึงถูกนำมาสร้างสรรค์ในงานศิลปะและงาน ออกแบบหลากหลายแขนง ไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรม ประติมากรรม การแสดงโขน รวมไปถึงผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยในเชิงพาณิชย์ เช่น ของที่ระลึก เสื้อผ้า เครื่องประดับ และของสะสมต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมกับแนวคิด สมัยใหม่ได้อย่างน่าสนใจ (ThaiJO, 2567)

ในปัจจุบัน Art Toy ได้กลายเป็นรูปแบบงานออกแบบที่ได้รับความนิยมอย่างมากในกลุ่มคนรุ่นใหม่ เนื่องจากการ ผสมผสานระหว่างศิลปะ ความคิดสร้างสรรค์ และเอกลักษณ์เฉพาะตัวของศิลปินเข้าด้วยกัน Art Toy ไม่ได้เป็นเพียงของเล่น แต่ยัง เป็นสื่อในการถ่ายทอดเรื่องราว อารมณ์ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมผ่านการออกแบบตัวละคร ส่งผลให้ Art Toy กลายเป็นทั้งงาน ศิลปะ ของสะสม และสินค้าที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจในวงการสร้างสรรค์ (Thaiger, 2567)

จากแนวคิดดังกล่าว จึงเกิดการนำตัวละครหนุมานจากวรรณคดีรามเกียรติ์มาพัฒนาเป็นผลงาน Art Toy ในรูปแบบร่วม สมัย โดยมุ่งเน้นการออกแบบที่ผสมผสานเอกลักษณ์ของศิลปะไทยเข้ากับรูปแบบการออกแบบสมัยใหม่ เพื่อสร้างผลงานที่มีความ โดดเด่น เข้าถึงคนรุ่นใหม่ และสามารถสะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยได้อย่างสร้างสรรค์ อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ และต่อยอดวรรณคดีไทยให้สามารถเชื่อมโยงกับสังคมร่วมสมัยได้อย่างเหมาะสม ผ่านรูปแบบงานออกแบบที่สอดคล้องกับความ นิยมในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาตัวละครหนุมานจากเรื่องรามเกียรติ์ไทย
2. เพื่อออกแบบ Art toys จากเอกลักษณ์ของหนุมาน

ระเบียบวิธีวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ศึกษาประวัติ ความเป็นมา ลักษณะเด่น และบทบาทของตัวละครหนุมานในวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ รวมถึง ความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์และวัฒนธรรมไทย เพื่อนำข้อมูลมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลงานให้มีความ สอดคล้องกับแนวคิดของโครงการ
2. ศึกษาแนวคิด รูปแบบ และกระบวนการออกแบบ Art Toy ทั้งในด้านลักษณะทางศิลปะ การออกแบบคาแรกเตอร์ รูปทรง สี สัน และองค์ประกอบร่วมสมัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลงาน Art Toy ที่มีความสร้างสรรค์และสามารถสื่อสาร แนวคิดทางวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม

ขั้นตอนการวิจัย

- ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวละครหนุมานและการออกแบบ Art toys
- ขั้นตอนที่ 2 นำผลการศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ

ผลการงานวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวละคร หนุมาน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. วิเคราะห์ลักษณะภายนอกของ หนุมาน เพื่อศึกษาความหมายและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทย
2. วิเคราะห์ความสามารถพิเศษของหนุมาน เพื่อศึกษาพลังอำนาจ ความคล่องตัว และไหวพริบของตัวละคร

3. วิเคราะห์อาวุธประจำกายของหนุมาน เพื่อศึกษาความหมายเชิงสัญลักษณ์ด้านพลังและความศักดิ์สิทธิ์

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ลักษณะภายนอกของตัวละครหนุมาน

ลักษณะ/รูปร่าง	ความหมาย	รูปตัวอย่าง
กายเผือก	หนุมานเป็นพญาวานรเผือกโดยมีลักษณะตามร่างกายเป็นสีขาว เปรียบถึงความซื่อสัตย์และความบริสุทธิ์	
เขี้ยวแก้ว	เขี้ยวแก้วจะอยู่บริเวณตรงกลางเพดานปาก เขี้ยวแก้วทำให้หนุมานมีพลังอำนาจและวาจาประกาศิต คือสามารถพูดสิ่งใดก็เป็นอย่างนั้นตามวาจาที่หนุมานกล่าว	
กุนทลขนเพชร	ต่างหูขนเพชร ที่เป็นหนึ่งในของวิเศษและติดตัวมาตั้งแต่หนุมานกำเนิด	
ลายม้วนกลม	ลายม้วนกลม เป็นลักษณะการวาดลายไทยบริเวณขนของหนุมานให้เป็นลายเส้นโค้งม้วนเป็นวงกลม เพื่อสื่อถึงลักษณะทางกายภาพของลิงที่มีขนม้วนเป็นปุย และทำให้รู้สึกถึงความอ่อนช้อยและพลิ้วไหวตามแบบลายไทย	

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบทางรูปลักษณ์และลวดลายมีความหมายเชิงวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ชัดเจน ร่างกายสีขาวสะท้อนถึงความซื่อสัตย์ เขี้ยวแก้วและกุนทลขนเพชรแสดงให้เห็นถึงพลังเหนือธรรมชาติและสถานะความพิเศษในการใช้ฤทธิ์

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ความสามารถพิเศษของตัวละครหนุมาน

ความสามารถ	ความหมาย	รูปตัวอย่าง
สีหน้าแปดมือ	การแปลงกายที่มีสีหน้า และมีแขนถึงแปดข้าง ซึ่งเป็นลักษณะที่ปรากฏเมื่อหนุมานสำแดงฤทธิ์เดช	
หาวเป็นดาวเป็นเดือน	เป็นการแสดงอิทธิฤทธิ์ของหนุมานที่แสดงให้เห็นว่าตนเองมีพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ เมื่อหนุมานหาวจะมีแสงสว่างวาววับในปากเป็นรูปดาว ดวงเดือน ดวงตะวัน	
เหาะเหินเดินอากาศ	เป็นความสามารถในการบินหรือเคลื่อนที่ไปในอากาศของหนุมาน เนื่องจากเป็นบุตรของพระพาย เทพแห่งลม	
ขยายร่าง	เป็นอิทธิฤทธิ์ที่ทำให้หนุมานมีความสามารถในการเพิ่มขนาดตัวให้ใหญ่โตขึ้นได้	
ยืดหาง	หนุมานสำแดงเดชโดยการยืดหางยาวและใหญ่โตแบบไม่มีที่สิ้นสุด	
หายตัว	หนุมานสามารถทำให้ตนเองกลายเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นได้เหมือนกับอากาศ ซึ่งเป็นคุณสมบัติพิเศษของหนุมาน	
แปลงกาย	หนุมานสามารถเปลี่ยนรูปร่างหรือแปลงกายได้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์กับบริบทในการสู้รบ หรือการใช้กลยุทธ์เพื่อหลอกศัตรูและแปลงกายได้ทุกรูปแบบ	

คงกระพันชาตรี	หนุมานมีร่างกายที่แข็งแกร่งและ พลังกำลัมหาศาล ไม่เป็นอันตรายจาก อาวุธและการโจมตีทุกประเภท	
อมตะ	เมื่อหนุมานประสบอันตรายถึงแก่ชีวิต เพียงแค่ลมพัดผ่าน ก็จะมีฟื้นคืนชีพ กลับมาใหม่ได้	

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบความสามารถเหนือธรรมชาติหลายรูปแบบ ทั้งการแปลงกาย หายตัว เหาะเหิน
เดินอากาศ ยึดหดร่างกาย รวมถึงความแข็งแกร่งและความเป็นอมตะ ซึ่งทั้งหมดทำให้เห็นความสามารถจากตัวละครที่ไม่ได้ชนะ
เพียงด้วยกำลัง แต่ใช้ไหวพริบร่วมด้วย ทำให้หนุมานเป็นตัวละครที่มีบทบาทด้านพลังพิเศษ ความฉลาด และความเป็นเพื่อนมนุษย์

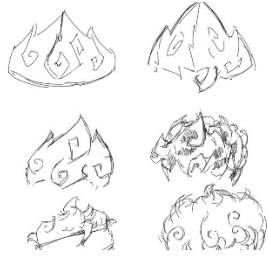
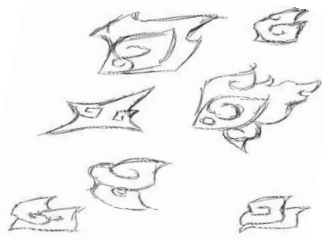
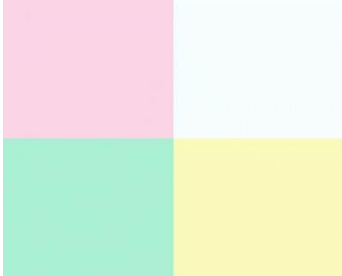
ตารางที่ 3 วิเคราะห์อาวุธประจำกายของตัวละครหนุมาน

ประเภทอาวุธ	ความหมาย	รูปตัวอย่าง
ตรีเพชร	อาวุธประจำตัวของหนุมานซึ่งมีลักษณะ เป็นสามง่าม โดยจะออกมาจากร่างกาย เมื่อต้องการใช้งาน และจะใช้เมื่อต่อสู้กับ ยักษ์ที่มีฤทธิ์มาก	
คทาเพชร	เป็นส่วนสันหลังของร่างกายหนุมานและ แข็งแรงเหมือนดั่งเพชร	
จักรแก้ว	เป็นหนึ่งในอาวุธศักดิ์สิทธิ์ของพระอิศวร ได้หลอมรวมเป็นพลังสำคัญในการให้ กำเนิดหนุมาน พลังของจักรแก้วหลอม รวมอยู่ในร่างกายและจิตวิญญาณของ หนุมาน	

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบอาวุธทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ ตรีเพชร คทาเพชร และจักรแก้ว ซึ่งเป็นพลังสำคัญที่ทำให้
ให้หนุมานถือกำเนิดและมีความแข็งแกร่งหลอมรวมอยู่ในร่างกายและจิตวิญญาณของหนุมานอย่างสมบูรณ์

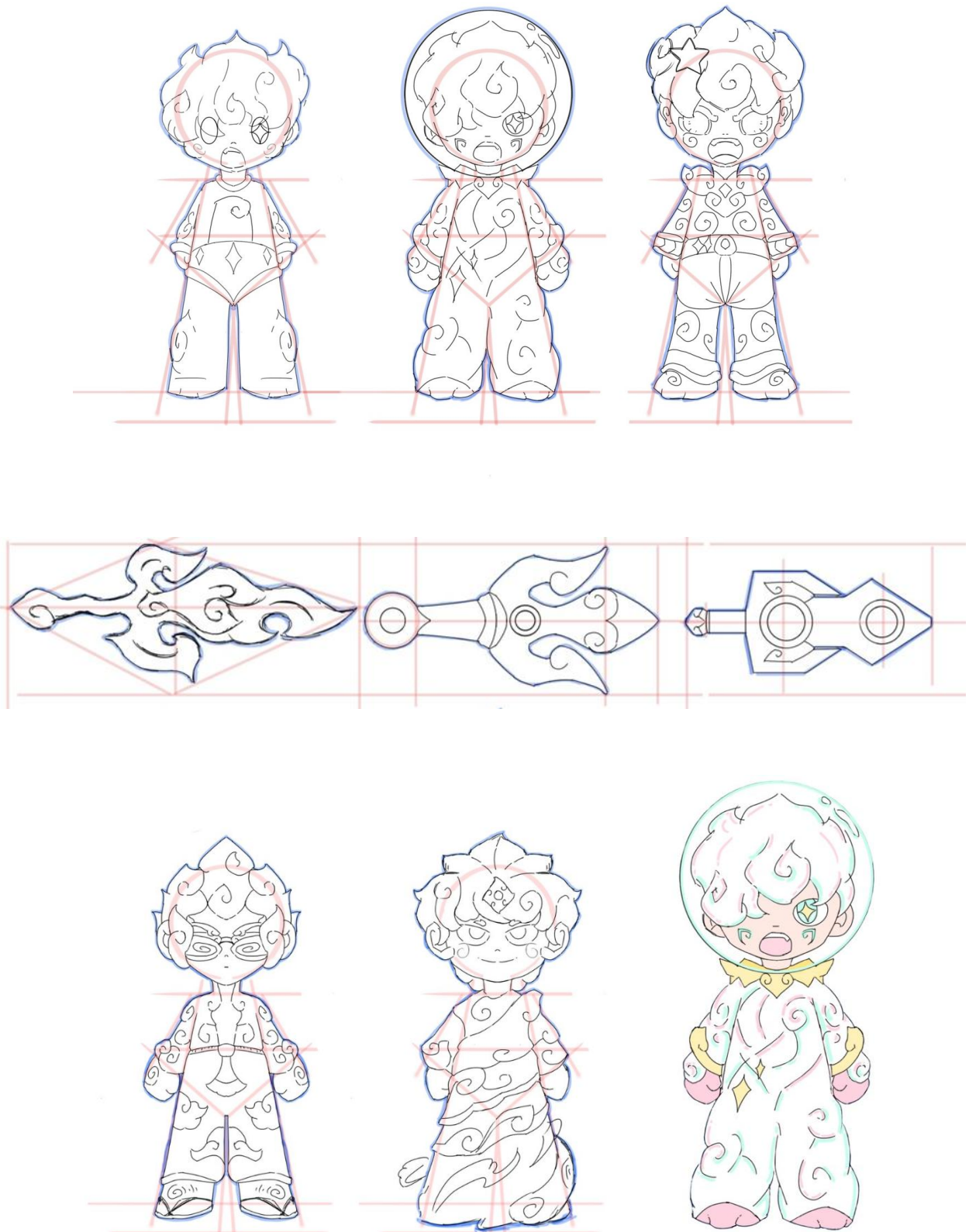
จากผลการวิเคราะห์หน้าสู่การออกแบบ โดยนำองค์ประกอบ ได้แก่ สีระชะ ลวดลายม้วน ต่างหูเพชร ตีรีเพชร และสีสัน

ต้นแบบ	ลักษณะ	ถอดแบบ
	ปรับทรงผมเพิ่มลวดลายให้มีความเป็นทรงผมที่ม้วนหยิก เหมือนผมจริง	
	เพิ่มลักษณะของลวดลาย กนก ให้มีความม้วนปยุ่มากขึ้นเหมือนขนตามร่างกาย	
	ลดทอนรายละเอียดและปรับรูปทรงให้มีความแปลกใหม่แต่ยังมีความเป็นเอกลักษณ์ไทย	
	เพิ่มลักษณะของลวดลายและปรับรูปทรงให้มีความเป็นอิสระมากขึ้นเหมือน ลม แบบไม่ตายตัว	
	ถอดแบบจากสีดั้งเดิมและนำมาปรับให้มีความเป็นสีพาสเทล ให้ดูแปลกใหม่ร่วมสมัย	

สรุปองค์ประกอบในการออกแบบ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบที่นำมาใช้ในการออกแบบ พบว่ามีการนำลักษณะเด่นของศิลปกรรมไทยจากตัวละครทูลกระหม่อม ได้แก่ รูปทรงสีระชะ ลวดลายม้วนจากลายกระหนก และอาวุธ มาทำการถอดแบบและลดทอนรายละเอียด เพื่อให้เกิดรูปแบบที่มีความร่วมสมัยมากยิ่งขึ้น โดยยังคงอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของศิลปะไทยไว้ มีการปรับใช้โทนสีดั้งเดิม ได้แก่ สีแดง สีเขียว และสีทอง ให้เป็นโทนสีพาสเทล เช่น สีชมพู สีเขียวมินต์ และสีเหลืองอ่อน เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่มีความอ่อนโยน ทันสมัย และเหมาะสมกับแนวทางการออกแบบ Art Toy ในรูปแบบร่วมสมัย

แบบร่าง

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “โครงการออกแบบ Art Toy จากหุ่นมานในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวละครหุ่นมานและนำอัตลักษณ์ของตัวละครมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ Art Toy การออกแบบผลงานเป็นการผสมผสานศิลปะไทยกับแนวคิดร่วมสมัย ทำให้เกิด Art Toy ที่มีเอกลักษณ์ น่าสนใจ และสามารถถ่ายทอดอัตลักษณ์ความเป็นไทยให้เข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้อย่างสร้างสรรค์ รวมถึงสามารถต่อยอดเป็นผลงานเชิงศิลปะและผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ได้ในอนาคต

จากผลงานการออกแบบ สามารถแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญของหุ่นมาน ได้แก่ สีขาว ซึ่งแสดงถึงความบริสุทธิ์ ความซื่อสัตย์ และความจงรักภักดี รวมถึงลวดลายไทย และพลังอำนาจ อันเป็นเอกลักษณ์สำคัญของตัวละครหุ่นมานในวรรณกรรมรามเกียรติ์ (ศุภย์มานุษยวิทยาสรีนธร, 2564) เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบให้มีความร่วมสมัย โดยใช้วิธีการตัดทอนรูปทรงและนำสัญลักษณ์มาใช้แทนรายละเอียดแบบดั้งเดิม สามารถสื่อสารถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทยผ่านรูปแบบงานออกแบบร่วมสมัยที่เรียบง่าย ทันสมัย และเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้ง่ายขึ้น การผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมกับแนวคิดการออกแบบสมัยใหม่ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับ Art Toy ร่วมสมัยในประเทศไทย ที่มองว่า Art Toy เป็นทั้งงานศิลปะ ของสะสม และสื่อสร้างสรรค์ที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวและวัฒนธรรมผ่านการออกแบบตัวละครได้ (KTP Thailand, 2567) ซึ่งจากผลงานการออกแบบสามารถถ่ายทอดอัตลักษณ์ความเป็นไทยให้เข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้อย่างสร้างสรรค์ รวมถึงสามารถต่อยอดเป็นผลงานเชิงศิลปะและผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมประชาสัมพันธ์. (20 มีนาคม 2569). รามเกียรติ์ มหาเทพแห่งสงครามและความรัก. Prd. https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/31/iid/487024?utm_source=chatgpt.com
- ไรอัน เทอร์เนอร์. (4 กรกฎาคม 2567). ทอย สตอรี่: ของเล่นศิลปะจากประเทศไทยเฟื่องฟูด้วยความคิดสร้างสรรค์ของนักสะสมผู้ใหญ่. Thethaiger. https://thethaiger.com/news/business/thai-art-toys-sector-thrives-with-19-7-billion-baht-revenue-in-2023?utm_source=chatgpt.com
- ศุภย์มานุษยวิทยาสรีนธร. (2564). หุ่นมาน. ฐานข้อมูลวรรณคดีไทย. https://thailitdir.sac.or.th/character-detail.php?n_id=4573
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (ม.ป.ป.). หุ่นมาน. <http://legacy.orst.go.th/?knowledges>
- อรุณี เจริญทรัพย์, และเมตตา ศิริสุข. (2567). ภาพตัวแทนหุ่นมานในมิติสังคมวัฒนธรรมสมัยใหม่ในเมืองลพบุรี. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 9(6), 237–258. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/270243>
- KTP. (4 ตุลาคม 2567). Art Toy ศิลปะในรูปของเล่น ทำไมจึงเป็นที่ต้องการ. <https://www.ktpthailand.com/content/13460/art-toy>